

Bevarandeplan för Natura 2000-område Domsten-Viken

SE 0430151

pSCI beslutat av Regeringen 2002-01.

SCI fastställt av EU-kommissionen 2004-12.

Bevarandeplan kungjord av Länsstyrelsen i Skåne län 2005-12-16.

Kommun : Helsingborg

Läge : 12 km NV Helsingborg

Markägare : Naturvårdsverket, Enskild

Areal : 10,2 hektar

Domsten-Viken är förutom ett Natura 2000-område också:

- ett område av riksintresse för naturvård N44,
- ett område av riksintresse för kulturmiljövård K7,
- ett område i Ängs- och hagmarksinventeringen 1990,
- ett område i dåvarande Malmöhus läns Naturvårdsprogram 1996,
- ett område i kommunens Naturvårdsplan 1992,
- ett område i kommunens Översiktsplan 2002,
- naturreservat sedan 1984.

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras.

Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

Naturtyper enligt Natura 2000

Områdets naturtyper (se tabell 1 och bilaga 1) konstaterades vid fältbesök 2002-08-22.

Tabell 1. Domste-Vikens naturtyper med arealer 2002 och Natura 2000-koder inom parentes.

Naturtyp	Areal (ha)
Vandrande sanddyner med sandrör (vita dyner; 2120)	0,2
* Permanenta sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner; 2130)	2,5
* Urkalkade permanenta sanddyner med kråkbär (2140)	4,0
Totala arealen naturtyper:	6,7
* prioriterad naturtyp enligt Natura 2000	

Bevarandesyfte och bevarandemål

Det övergripande bevarandesyftet är att upprätthålla ovan nämnda naturtyper i gynnsam bevarandestatus inom den biogeografiska regionen.

För Domsten-Viken innebär detta följande bevarandemål:

Areal

- De vita dynerna (2120) ska ha en utbredning av minst 0,2 ha.
- Grå dyner (2130) och urkalkade sanddyner (2140) ska ha utbredningar på minst 2 respektive 4 hektar.

Struktur och funktion

- Arealen bar sand i området ska ökas, i synnerhet i anslutning till de vita dynerna (2120).
- Vegetationen på de öppna markerna ska domineras av lågvuxna arter, typiska för torra dynmarker.
- Ohävdsväxvegetation, såsom knylhavre och rallarros, ska förekomma i mindre än 1 % av arealen (alt. provytorna).
- Hela arealen med öppna sanddyner ska vara fri från träd och buskar. Vedartad igenväxningsvegetation får inte förekomma.

Typiska arter

- Minst 2 av de typiska kärlväxtarterna för områdets grå dyner (2130), baktimjan, bergsyra, borsttåtel, flockfibbla, trift och vårtåtel, ska förekomma i minst 50 % av provytorna.

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Beskrivning

Områdesbeskrivning

Markerna vid Domsten-Viken utgör en liten rest av större arealer med hedvegetation som tidigare bredde ut sig längs hela kustområdet. Innanför ett äldre system av strandvallar utgörs jordarna av stenig morän som delvis har överlagrats med ett sandskikt av varierande tjocklek. Delar av området utgjorde förr utmark för de närliggande byarna (Kulla fälad) och utnyttjades för tång- och stentäkt, vilket dagens många svackor vittnar om. Området i söder var uppodlat fram till 1940-talet, medan den norra delen har varit planterad med tall.

Naturtyper

Det tunna sandskiktet och de steniga jordarna som går i dagen på flera ställen har präglat vegetationen i området.

Kustnära vandrande sanddyner med sandrör (Vita dyner), 2120

De öppna sanddynerna (vita dyner) vid Domsten-Viken täcker idag en begränsad areal och trängs ut mot stranden av en mera hedartad och ibland trivial vegetation längre in mot land. Stränderna är dessutom steniga och embryonala vandrande dyner, som är det första stadiet i dynsuccessionen, saknas helt i området.

Permanent sanddyner med örtvegetation (grå dyner), 2130

De grå dynerna består av dels en artfattigare, gräsdominerad typ med borsttåtel, ljung, rödsvingel, sandstarr, dels en örtrikare variant som domineras av fårsvingel där övriga arter bland annat är backtimjan, bergsyra, gråfibbla, gulmåra, harklöver, kruståtel, liten blåklocka, monke, rotfibbla, trift och vårtåtel.

Urlakade permanenta sanddyner med kråkbär, 2140

Sanddyner med risvegetation domineras av ljung och kråkris med andra arter såsom fårsvingel, gulmåra, kruståtel, rödsvingel och sandstarr. En intermediär form mellan gräs- och rished förekommer som domineras av sandstarr med fläckvisa förekomster av risvegetation. Vegetationen i de fuktigare delarna vid bäcken domineras av jätteloka och mjölkört i en högstarrvegetation. I detta parti förekommer även fackelblomster, videört, älgört och den mycket sällsynta arten jättefräken.

Rödlistade arter

I bilaga 2 redovisas de arter vid Domsten-Viken vars överlevnad inte långsiktigt är säkrad i Sverige enligt "Rödlistade arter i Sverige 2005".

Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus

Ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och den som äger eller brukar en mark är en av de viktigaste förutsättningarna för att ett områdes värdefulla livsmiljöer och arter ska finnas kvar.

De kustnära sanddynerna i Domsten-Viken ingår i ett dynamiskt system med succession från vandrande dyner närmast vattnet till vegetationsbevuxna dyner inåt land. Ett långsiktigt bevarande av sanddynernas naturtyper förutsätter en balans mellan ett visst markslitage med blottad sand och förekomst av sandbindande vegetation. Sanddynshabitaten ska hållas öppna, utan träd och buskar. I naturtyper med gynnsam bevarandestatus ska de typiska arterna förekomma i långsiktig livskraftiga populationer.

Ytterligare information om naturtyperna i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubrikerna "Förutsättningar för gynnsam bevarandestatus" och "Ekologiska krav". Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Risk för skada

De största riskerna för områdets naturtyper är:

- igenväxning och trädplantering
- alltför lågt markslitage från till exempel besökare
- uppodling
- gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar
- bebyggelse, vägar, anläggningar och annan markexploatering och markanvändningsförändring i angränsande områden

I alla dynamråden är det en ständig balansgång mellan för mycket störning via friluftsliv, sandtäkt etc. och frånvaro av störning vilket leder till snabb igenväxning. Tidigare planterades tall och vresros för att lösa problemen med sandflykt. Numera hotas många värdefulla sanddynsmiljöer av igenväxning då bland annat dessa arter expanderar in i de öppna sanddynshabitaten. Studier har visat att det skett en allmän kvalitetsminskning av naturvärdena i holländska och brittiska sanddynor under senare decennier och det är troligt att det finns en liknande trend i skånska dynamråden. En naturlig succession med ”mer störning och dynamik” efterlyses i rapporten.

Atmosfäriskt kvävenedfall kan på sikt komma att påverka artsammansättningen i dynamrådena men detta problem är svårare att komma åt.

De öppna sanddynerna (2120) vid Domsten-Viken täcker idag en begränsad areal och trängs ut mot stranden av en mera hedartad och ibland trivial vegetation längre in mot land. Stränderna är dessutom steniga och embryonala vandrande dyner, som är det första stadiet i dynsuccessionen, saknas helt i området. Vid accelererad igenväxning på grund av minskad störning och ökad näringstillförsel riskerar kvalitén på de resterande sandiga markerna att försämrats. Vita dyner utgör ett viktigt steg i den naturliga successionen och dynamiken i sanddynsområden och blottor med bar sand är till exempel betydelsefull för värmeälskande organismer. Tramp från besökare har lett till att det trots allt förekommer en del sandblottor bland dynerna, till exempel vid stigar. I övrigt är förekomsten av vita dyner relativt sparsam och sådana saknas inom stora delar av området.

Dynamrådena och hedpartierna i Domsten-Viken har historiskt sett inte utnyttjats för bete i någon större omfattning. Dock krävs en viss hävd i form av röjningar och eventuellt bete för att de på sikt inte ska växa igen. Ökat atmosfäriskt kvävenedfall kan vara orsaken till att arter som knylhavre, mjölkört och björnbär idag håller på att konkurrera ut den hedartade vegetationen i delar av området.

Ytterligare information om naturtyperna i tabell 1 kan hämtas från Naturvårdsverkets art- och biotopvägledning under rubriken ”Hotbild”. Se Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Bedömning av bevarandestatus

Vid fältbesök konstaterades bevarandestatusen för områdets naturtyper (se tabell 2).

Tabell 2. Bevarandestatus 2002 för områdets naturtyper.

Naturtyp	Bevarandestatus
Vandrande sanddyner med sandrör (vita dyner; 2120)	Minskat bevarande
* Permanenta sanddyner med örtvegetation (grå sanddyner; 2130)	Gott bevarande
* Urkalkade permanenta sanddyner med kråkbär (2140)	Gott bevarande

Skydd och bevarandeåtgärder

Ingrepp som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd av länsstyrelsen enligt 7 kapitlet 27-29 § miljöbalken. Detta gäller oavsett om ingreppet sker inom eller utanför ett Natura 2000-område.

Bevarandeplanen ska också fungera som underlag för bedömningen av om tillstånd behövs och om tillstånd kan ges.

Markägare har rätt till ersättning om tillstånd inte kan ges och Natura 2000 innebär avsevärda begränsningar i pågående markanvändning inom den berörda delen av fastigheten. Mer information finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Skydd

Domsten-Viken avsattes som naturreservat 1984-03-13.

Omgivande marker ska skyddas mot exploatering, grundvattensänkande åtgärder mm med stöd av gällande lagstiftning (plan- och bygglagen, miljöbalken med flera lagar).

Bevarandeåtgärder

Staten har det övergripande ansvaret för skötseln av Natura 2000-områden och för att bevarandemålen uppnås. En förutsättning för att nå målen är ett gott samarbete mellan staten och den eller dem som äger eller brukar marken. Om skötseln av ett Natura 2000-område orsakar merkostnader för en markägare eller arrendator kan ersättning fås, till exempel miljöersättning för betesmarker. Markägaren kan även skriva skötselavtal med Länsstyrelsen. Mer information om regler, ansvar och ersättningar i samband med Natura 2000 finns i Naturvårdsverkets broschyr ”Natura 2000 Värdefull natur i Sverige” och på Naturvårdsverkets webbplats www.naturvardsverket.se.

Restaureringsåtgärder

- Beteshävd, om möjligt med nötkreatur, annars får, i de södra och norra delarna för att hålla efter ohävdsvvegetationen och hindra igenväxningen av dynmarkerna.

- Avverka trädningarna vid parkeringen.
- Reducera mängden vresros i de öppna sanddynsområdena. Förekomsterna får sedan inte öka.

Löpande skötsel

- Skötselplan för naturreservatet Domsten-Viken fastställdes 1984-03-13.
- Ytor med öppen sand ska eftersträvas i alla dynområden. Dessa kan skapas genom slitage från betande djur, badgäster och dylikt.
- Om möjligt hävd med bete av nötkreatur eller får. Vegetationen ska vara nerbetad vid betessäsongens slut.
- Förekomsten av träd och buskar ska vara <1 %.
- Vid behov slyröjning.
- Reducera igenväxningsvegetation, såsom björnbär, jätteloka, knylhavre, mjölkört och vresros.
- Gödsling och användning av bekämpningsmedel får inte förekomma inom områdets angivna naturtyper.

Viktigt att tänka på

Alla som planerar att utföra en åtgärd som man tror kan påverka ett områdes naturvärden ska på ett tidigt stadium kontakta Länsstyrelsen. Det underlättar eventuell tillståndsprovning som Länsstyrelsen ska göra. När det gäller åtgärder på skogsmark ska istället Skogsvårdstyrelsen kontaktas.

Uppföljning

1. Kontroll av naturtypernas areal, struktur och funktion och typiska arter vart 5-6 år.
2. Sammanställning och utvärdering av skydd och meddelade tillstånd.

Övrigt

Bevarandeplanen gäller tills vidare. Bevarandeplanen kommer att revideras om ny kunskap ger anledning till det.

Referenser

- Gärdenfors U. (ed.) 2005. Rödlistade arter i Sverige 2005. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Larsson K. 2002. Övervakning av kustnära sanddyner. Litteraturstudie och förslag till övervakningsprogram. LST 2002:11, Länsstyrelsen i Skåne län.
Löfroth M. (ed.) 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket. Naturvårdverket förlag.

Naturvårdsplan i Skåne, del Malmöhus län. 1996. Länsstyrelsen i Malmöhus län.
Nordiska Ministerrådet 1994. Vegetationstyper i Norden. (ed. Lars Pålsson). TemaNord
1994:665. Nordiska Ministerrådets sekretariat.

Bilagor

1. Karta med naturtyper enligt Natura 2000
2. Rödlistade arter

Upprättad av Länsstyrelsen i Skåne län
Planförfattare: Gabrielle Rosquist
Senast reviderad 2005-12-13

Bilaga 2

Rödlistade arter

Habitat/artgrupp	Hotkategori	Namn	Vetenskapligt namn
<i>Våtmarken</i>			
- Kärlväxter	CR	Jättefräken	<i>Equisetum telmateia</i>
CR akut hotad			
2003-03-05 Gabrielle Rosquist			

